

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان منطقه‌ای دریای
پاک

استخراج، تنقیح و تدوین: فهیم مصطفی‌زاده
بازبین و ناظر علمی: سلمان عمرانی

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان منطقه‌ای دریای پاک

مرحله اول

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۸۷/۸/۷

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۸۷/۸/۱۵

ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «سازمان منطقه‌ای دریای
پاک» عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط و یا کمک
اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت
است.

الف- دیدگاه مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ج- دیدگاه ابهام

- با توجه به اینکه تصویب عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان
منطقه‌ای دریای پاک مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون (اساسنامه) موجد این بنیاد
می باشد و از آنجا که متن مزبور به ضمیمه ماده واحده به شورا ارسال نگردیده است،
لذا این مصوبه قابلیت بررسی در شورای نگهبان را ندارد.

- موافقتنامه مربوط به این ماده که از سوی مجلس به شورای نگهبان ارسال شده
است، مشخص نیست که به تصویب مجلس رسیده است یا خیر؛ زیرا ضمایم ارسالی
در اوراق رسمی مجلس شورای اسلامی چاپ نشده و به امضای رئیس مجلس نیز
نرسیده است. بر همین اساس، نمی‌توان این موافقتنامه را مصوبه مجلس تلقی کرد و
اظهارنظر در مورد آن نیز ممکن نیست.

د- تصمیم شورا

- ماده واحده، غیرقابل اظهارنظر شناخته شد.

نظر (مرحله اول) شورای نگهبان^۱

نظر به اینکه تصویب عضویت در سازمان منطقه‌ای دریای پاک مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون موجد این سازمان (اساسنامه) می باشد و از آنجا که متن مزبور ضمیمه ماده واحده به این شورا ارسال نگردیده است، مضافاً به اینکه مشخص نمی باشد که متن مورد اشاره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است یا خیر؟ بنابراین اظهارنظر در خصوص مورد ممکن نبوده، پس از دریافت کنوانسیون موجد (اساسنامه) مصوب اظهارنظر خواهد شد.

^۱. مندرج در نامه شماره ۸۷/۳۰/۲۹۰۸۷ مورخ ۸۷/۸/۱۹ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی

مرحله دوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۰/۹/۲۰

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۰/۹/۳۰

ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «سازمان منطقه‌ای دریای پاک» به شرح موافقتنامه ضمیمه و پیوست‌های آن عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید.

تبصره- اعمال مواد (۵) و (۸) این موافقتنامه در خصوص جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصل یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین مواد (۱۱) و (۱۲) این موافقتنامه با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

موافقتنامه سازمان منطقه‌ای دریای پاک

....

ماده ۵- تعهد

الف- ...

ب- رسیدگی به دعاوی و پرداخت خسارت

۱- ...

۲- هر طرف، توافق می‌کند هر ادعائی علیه هر طرف دیگر در مورد هزینه‌ها یا خسارات از هر نوع که ممکن است در اثر یا در ارتباط با نشت نفت از تأسیسات طرف دیگر ایجاد گردد، محدود به هزینه‌های مندرج در بندهای (الف) و (ب) ماده (۵) شود و کلیه راه‌حل‌هایی که از طریق قرارداد، حقوق عرفی، قوانین دریایی، قانون موضوعه و غیره و طبق هر نظام حقوقی به‌وجود می‌آید، بدینوسیله مستثنی و متمایز گردد. روشی که براساس آن این گونه خسارات محاسبه شده و میزان تعهد هر طرف به نحو تعیین شده در پیوست (ح) مشخص شده است.

۳- ...

الف- دیدگاه مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ج- دیدگاه ابهام

- باتوجه به اینکه متن پیوست‌های مورد اشاره موافقتنامه، به شورای نگهبان ارسال نگردیده است، امکان بررسی مفاد این موافقتنامه از حیث مغایرت یا عدم مغایرت با موازین شرع و قانون اساسی وجود ندارد. به عنوان نمونه در ماده (۵) این موافقتنامه در قسمت (ب) بند (۲)، ارزیابی میزان خسارات و تعهدات طرفین به متن پیوست احاله شده است که اظهارنظر شورا در خصوص مفاد این ماده منوط به بررسی این پیوست است.

د- تصمیم شورا

- به دلیل عدم ارسال تمام اسناد پیوست، این مصوبه غیرقابل اظهار نظر شناخته شد.

ماده ۸- انتخاب قانون و حل اختلافات

الف- انتخاب قانون

بین و توسط طرفین این موافقتنامه در مورد خودشان و تمام کسانی که طبق آنها ادعاء می‌کنند؛ بدون توجه به محل انعقاد یا اجرای این موافقتنامه، توافق صورت گرفته که قوانین انگلستان قانون حاکم بر موجودیت، تفسیر، اعتبار یا خاتمه این موافقتنامه باشد.

ب-

الف- دیدگاه مغایرت

- اطلاق بند (الف) ماده (۸) موافقتنامه که قانون انگلستان را حاکم بر موجودیت، تفسیر و اعتبار این موافقتنامه کرده، به نوعی حق قانون‌گذاری در این زمینه را به سیستم حقوقی انگلستان واگذار کرده است؛ حال آنکه بر اساس اصل ۸۵ قانون اساسی، صلاحیت قانون‌گذاری در نظام جمهوری اسلامی ایران، از آن مجلس شورای اسلامی

است و مجلس نیز نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خویش را به شخص یا هیأتی واگذار کند. بنابراین واگذاری اختیار قانون‌گذاری در این ماده به نظام حقوقی انگلستان (ولو به تضمّن)، با مفاد اصل ۸۵ قانون اساسی در تضاد است.

– اطلاق بند (الف) ماده (۸) موافقتنامه، از حیث ارجاع به قانون انگلستان برای تفسیر، اعتبار و موجودیت موافقتنامه، مغایر با موازین شرع است؛ چه آنکه محتوای قوانین انگلستان، به لحاظ عدم تقید نظام حقوقی آن کشور به موازین شرعی، نمی‌تواند منطبق با موازین شرعی و لازم‌الرعایه برای کشور ایران قلمداد شود.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

– بند (الف) ماده (۸) موافقتنامه در خصوص حاکم کردن قانون انگلستان، تفویض قانون‌گذاری به نظام انگلستان محسوب نمی‌شود، بلکه در موارد اختلاف طبق قانون انگلستان عمل می‌شود. همچنین در تبصره ماده واحده الحاق به این سازمان، ماده ۸ به طور کلی منوط به رعایت اصل ۱۳۹ شده است که بر اساس آن ارجاع به داوری در این خصوص باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. مجلس نیز در صورتی که ارجاع به قانون انگلستان را خلاف قوانین بداند، از این امر خودداری می‌کند. بر این اساس این ماده مغایرتی با شرع و قانون اساسی ندارد.

ج- دیدگاه ابهام

– نظری ابراز نشد.

د- تصمیم شورا

– ماده مزبور، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر (مرحله دوم) شورای نگهبان^۱

اسناد پیوست ارسال شود تا اظهارنظر شود.

^۱. مندرج در نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۴۸۷۵ مورخ ۹۰/۱۰/۱ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی

مرحله سوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۱/۲/۱۹

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۳/۳

ماده واحده- به دولت اجازه داده می شود در «سازمان منطقه ای دریای پاک» به شرح موافقتنامه ضمیمه و پیوستهای آن عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید.

تبصره- اعمال مواد (۵) و (۸) این موافقتنامه در خصوص جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصل یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین مواد (۱۱) و (۱۲) این موافقتنامه با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

....

پیوست (ح)

مقررات مربوط به مسئولیت

....

۳- طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می کند مکلف به پرداخت هزینه های تجهیزات خریداری شده به طرف متضرر و طرف های پاسخگو به منظور واکنش به حادثه نشت خاص به موجب شرایط این بند می باشد:

الف-

ج- بدهی کلی طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می کند به طرف متضرر و طرف های پاسخگو به شرح محاسبه در بند (الف)، (ب)، (پ)، (ت) و (ث) این پیوست باید محدود به مبلغ ۳۰ میلیون دلار آمریکا در هر مورد حادثه نشت نفتی باشد. در مورد هزینه ها و یا خسارت های ارزیابی شده به غیر از دلار آمریکا، مبلغ مذکور باید به دلار آمریکا براساس نرخ تسعیر ارز در زمان انجام هزینه های پاکسازی تبدیل شود. چنانچه بدهی طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می کند بیش از حد اخیر باشد، در این صورت بازپرداخت به طرف متضرر و طرف پاسخگو به نسبت کسر خواهد شد. زمانی که درصد نسبت طرف متضرر و طرف پاسخگو مشخص شد طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می کند باید پرداخت را به طرف متضرر و طرف پاسخگو براساس درصد نسبت تعیین شده برای طرف

متضرر و طرف پاسخگو با توجه به محدودیت مسئولیت ۳۰ میلیون دلاری آمریکا انجام دهد.

الف- دیدگاه مغایرت

- بند (ج) مقرر در ذیل پیوست (ح) در خصوص خسارت نشت نفت از کشتی‌ها، جبران خسارت تا سقف سی میلیون دلار را پیش‌بینی کرده است، در حالیکه از لحاظ شرعی بایستی کل خسارت جبران شود و از آنجا که هر توافقی باید توافق مشروع باشد، لذا بند مزبور از این حیث واجد اشکال شرعی است.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه براساس بند مزبور، طرفین توافق می‌کنند در صورتی که میزان خسارت مازاد بر سی میلیون دلار باشد، ضرر مزبور را دریافت نکنند، لذا از این حیث اشکالی بر آن وارد نیست و طرفین می‌توانند این حق را مطالبه نکنند. بر این اساس این بند با ایرادی مواجه نیست.

ج- دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د- تصمیم شورا

- با توجه به اصلاح به عمل آمده، ایراد شورای نگهبان برطرف شده است.

نظر (نهایی) شورای نگهبان^(۱)

مصوبه مزبور با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

^۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۶۸۱۳ مورخ ۱۳۹۱/۳/۳ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.